



Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

SOCIOLOGIJA

DRŽAVNA MATURA
šk. god. 2024./2025.

SOC.54.HR.R.K1.24

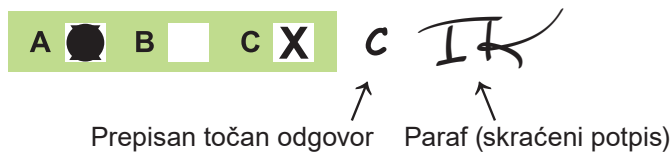


61599

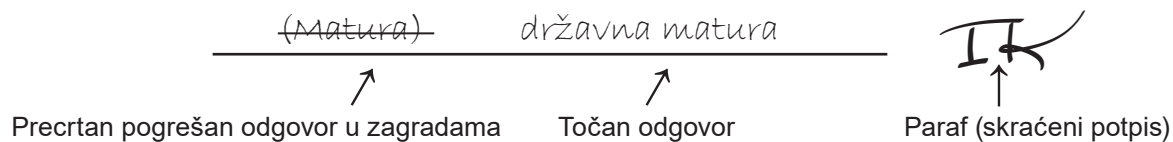
Način označavanja odgovora na listu za odgovore:



Način ispravljanja pogrešaka na listu za odgovore:



Način ispravljanja pogrešaka u ispitnoj knjižici:



PRITISNUTI OVDJE I OTRGNUTI!



Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

DRŽAVNA MATURA

SOCIOLOGIJA

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Identifikacijska naljepnica
PAŽLJIVO NALIJEPITI!

S
O
C

List za odgovore

D-S054

1.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
2.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
3.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
4.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
5.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
6.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
7.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
8.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
9.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
10.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
11.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
12.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
13.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
14.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
15.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>
16.	A	<input type="checkbox"/>	B	<input type="checkbox"/>	C	<input type="checkbox"/>	D	<input type="checkbox"/>

Šifra ocjenjivača: _____

SOC.54.HR.R.L1.02



61600

NE FOTOKOPIRATI
OBRAZAC SE ČITA OPTIČKI

NE PISATI PREKO
POLJA ZA ODGOVORE

Označavati ovako: **X**

S O C

17.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
18.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
19.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
20.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
21.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
22.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
23.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
24.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
25.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
26.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
27.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
28.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
29.1.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
29.2.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
30.1.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
30.2.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
31.1.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
31.2.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
32.1.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
32.2.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/> NO <input type="checkbox"/>
33.1.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	NO	<input type="checkbox"/>
33.2.	Popunjavanje ocjenjivača	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/> NO <input type="checkbox"/>

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte sve upute i slijedite ih.

Ne okrećite stranicu i ne rješavajte zadatke dok to ne odobri voditelj ispitne prostorije.

Ispit traje **90** minuta.

Ispred svake skupine zadataka uputa je za rješavanje. Pozorno je pročitajte.

Možete pisati po listu za koncept, ali se njegov sadržaj neće bodovati.

Pišite čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s nula (0) bodova.

Na 2. stranici ove ispitne knjižice prikazan je način označavanja odgovora i načini ispravljanja pogrešaka. Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti paraf (isključivo skraćeni potpis, a ne puno ime i prezime).

Upotrebljavajte isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Kad riješite zadatke, provjerite odgovore.

Provjerite jeste li nalijepili identifikacijske naljepnice na sve ispitne materijale.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 22 stranice, od toga 3 prazne.

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadacima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.
Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.
Točan odgovor donosi jedan bod.

1. Koja je istraživačka zadaća sociologije?

- A. analiza norma i vrijednosti zajednice
- B. analiza psiholoških značajka ponašanja pojedinaca
- C. analiza klimatskih utjecaja na proizvodnju hrane zajednice
- D. analiza geografskih značajka prostora obitavanja pojedinaca

(1 bod)

2. Kako se naziva etapa istraživanja u kojoj sociolog odlučuje da će u istraživanje vršnjačkih interakcija u razredima uključiti sve učenike prvih razreda strukovnih škola u Hrvatskoj?

- A. određivanje uzorka istraživanja
- B. iznošenje zaključka istraživanja
- C. definiranje problema istraživanja
- D. postavljanje hipoteze istraživanja

(1 bod)

3. Koje je od navedenih društvenih obilježja značajka tradicionalnoga tipa društva?

- A. visoki stupanj obrazovanosti žena
- B. visoki stupanj smrtnosti dojenčadi
- C. visoki stupanj rodne ravnopravnosti
- D. visoki stupanj tolerancije različitosti

(1 bod)

4. Koje je od navedenih društvenih obilježja značajka lovačko-sakupljačkoga društva?

- A. pojava staleškoga društva
- B. nastanak gradova i država
- C. manufakturna proizvodnja oruđa
- D. nejednakost utemeljena na spolu i dobi

(1 bod)

5. Kako se prema E. Durkheimu naziva osnovni predmet istraživanja sociologije?

- A. društvena uloga
- B. društvena činjenica
- C. društvena internalizacija
- D. društvena racionalizacija

(1 bod)

6. Koji je od navedenih sociologa analizirao svrhovitost i učinkovitost kao najvažnije značajke međusobne interakcije ljudi?

- A. Auguste Comte
- B. Emile Durkheim
- C. Max Weber
- D. Robert King Merton

(1 bod)

7. Kako se naziva sastavnica kulture koja se odnosi na izvođenje određenih društvenih radnji na predvidljiv i standardiziran način?

- A. jezik
- B. ritual
- C. simbol
- D. vrijednost

(1 bod)

8. Koji je stratifikacijski sustav, iako zakonski zabranjen, ostao i danas društveno prisutan zbog svojega utemeljenja u religiji?

- A. kastinski
- B. klasni
- C. robovlasnički
- D. staleški

(1 bod)

Sociologija

9. Koji je Markov identitet primarni?

- A. informatičar
- B. muškarac
- C. navijač
- D. roker

(1 bod)

10. Ivana i Matko su u dugogodišnjoj romantičnoj vezi, ali nisu formalno sklopili brak iako žive u zajedničkome stanu. Kako se naziva suživot Ivane i Matka?

- A. endogamija
- B. kohabitacija
- C. komuna
- D. poligamija

(1 bod)

11. Koja je od navedenih funkcija obitelji ključna u pomaganju članovima da se suoče s pojačanim strahom i psihičkim stresom?

- A. ekonomska funkcija
- B. reproduktivna funkcija
- C. funkcija emocionalne podrške
- D. funkcija pridavanja društvenoga položaja

(1 bod)

12. Koji oblik društvenih odnosa obilježavaju ograničene socijalne interakcije, nejasne socijalne granice i nekonvencionalne norme?

- A. primarnu grupu
- B. socijalni agregat
- C. statističku kategoriju
- D. kolektivno ponašanje

(1 bod)

13. Koji od navedenih primjera ljudskih kolektiva pripada sekundarnim društvenim grupama prema Ch. H. Cooleyju?

- A. dvoje ili više ljudi koji imaju isti stupanj obrazovanja i isto zanimanje
- B. dvoje ili više ljudi koji su blisko povezani srodstvom i zajedničkim porijeklom
- C. dvoje ili više ljudi koji se istovremeno koriste javnim prostorom parka za rekreaciju
- D. dvoje ili više ljudi koji se na radnome mjestu druže i zajednički rješavaju profesionalne zadaće

(1 bod)

14. Kako se naziva vrsta socijalizacije koja se provodi u totalnim institucijama?

- A. resocijalizacija
- B. obrnuta socijalizacija
- C. razvojna socijalizacija
- D. anticipativna socijalizacija

(1 bod)

15. Pozorno pročitajte tekst.

Andreja je sutkinja koja 20 godina sudi na općinskome sudu. Radi na puno različitih predmeta i prilično je opterećena poslom, zbog čega provodi premalo vremena sa svojom obitelji. Plaća koju prima za svoj rad je niska za stupanj obrazovanja koji je stekla, kao i za odgovornost koju ima kao sutkinja, stoga se s drugim sucima odlučila na štrajk. Suci žele veću plaću, primjerenu njihovu zasluženom, visokom profesionalnom i društvenom položaju.

Kako se naziva sastavnica društvene strukture koju Andreja i drugi suci štrajkom žele poboljšati?

- A. dob
- B. obrazovanje
- C. status
- D. uloga

(1 bod)

16. Koji od navedenih čimbenika obiteljskih odnosa u suvremenoj obitelji omogućuje ženama jednako pravo odlučivanja kao i muškarcima?

- A. broj djece
- B. odnosi moći
- C. nasljeđivanje
- D. mjesto obitavanja

(1 bod)

II. Zadatci kratkoga odgovora

U sljedećim zadacima odgovorite kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom).

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi jedan bod.

17. Kako se naziva istraživačka metoda uz pomoć koje se o nekoj pojavi zaključuje na temelju usporedbe rezultata odabranih grupa od kojih je jedna kontrolna?

(1 bod)

18. Koji suvremeni vrijednosni sustav, tipičan za zapadne demokracije, kao temeljne društvene vrijednosti ističe slobodu izbora i samoostvarenje pojedinca?

(1 bod)

19. Kako se nazivaju skupine mladih koji bez sukoba s ostatkom društva njeguju svoj specifičan stil odijevanja, glazbe i načina provođenja vremena poput *skatera* ili *gamera*?

(1 bod)

20. Na koji se sociološki pojam povezan s devijantnošću odnosi primjer oduzimanja vozačke dozvole i izricanja visoke novčane kazne prekršiteljima?

(1 bod)

Sociologija

21. Pozorno pročitajte tekst.

Usprkos uvriježenomu mišljenju da je siromaštvo loše za društvo, ono je zapravo korisno jer povezuje različite društvene slojeve u svrhovitu cjelinu. Najugroženiji pripadnici nižega društvenog sloja trebaju ekonomsku pomoć i druge oblike pomoći, a nju dobivaju od profesionalaca iz srednjega sloja koji su školovani za tu zadaću. Pripadnici viših slojeva, poput političara, imaju zadaću donošenja pravila i zakona kojima se reguliraju prava i obveze u području socijalne skrbi i socijalnih politika sa svrhom pomoći siromašnima. Na taj se način osigurava društvena stabilnost.

Koja sociološka perspektiva tumači društvenu stratifikaciju kako je opisano u tekstu?

(1 bod)

22. Kako se naziva sekundarni identitet pojedinca koji proizlazi iz bavljenja sportom kao načinom provođenja slobodnoga vremena i specifičnih potrošačkih navika povezanih uz biranje organski proizvedene hrane?

(1 bod)

23. U subsaharskim plemenima u Africi žene, koje su udane za istoga muškarca, sa svojom djecom žive u zasebnim kolibama.

Kako se naziva podvrsta poligamije opisana u tekstu?

(1 bod)

24. Kojoj vrsti kolektivnoga ponašanja pripada primjer gledatelja kazališne predstave?

(1 bod)

- 25.** Kojoj vrsti ekološkoga pokreta pripada niz udruga koje provedbom programa edukacije na lokalnoj i nacionalnoj razini nastoje potaknuti promjene svijesti i ponašanja ljudi te doradu zakona kako bi uvođenje Europskoga zelenog plana bilo što uspješnije?

(1 bod)

- 26.** Kako se naziva tumačenje prema kojemu je usvajanje normi i obrazaca ponašanja tijekom socijalizacije posljedica utjecaja društvene okoline na pojedinca, neovisno o biološkim čimbenicima?

(1 bod)

- 27.** Koju vrstu društvenoga položaja pojedinca određuju njegova obrazovna i profesionalna ostvarenja?

(1 bod)

- 28.** Kako se naziva pristup društvenim promjenama prema kojemu društvo linearno napreduje od davnoga plemenskog prema suvremenomu informacijskom stupnju razvoja?

(1 bod)

III. Skupina zadataka

Sljedeći zadatci vezani su za polazni sadržaj.

Nakon polaznoga sadržaja slijede dva zadatka **kratkoga odgovora** u kojima morate odgovoriti riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

29. Pozorno pročitajte tekst.

Inga je bila uspješna zaposlenica jedne medijske tvrtke. Napredovala je do pozicije voditeljice odjela i bila je sretna, ali onda je uočila promjenu u ponašanju svojih kolega. Čim bi ušla u prostoriju, razgovor bi utihnuo. Shvatila je da postoji nevidljivi zid koji je dijelio njihovo ponašanje kad je bila prisutna u prostoriji od onoga kad bi izašla. Pred njom su se svi ponašali službeno, a ona je htjela i dalje biti uključena u njihove šale, druženja i razgovore o poslu i problemima. Osjećala je da ta odsječenost utječe na njezinu sposobnost da uspješno vodi odjel i pitala se je li dobro odlučila kada je prihvatila voditeljsku poziciju na kojoj je morala od svih zahtijevati da puno rade. Iako je bila njihova nadređena, željela je da ju kolege i dalje smatraju prijateljicom te iskreno pokažu svoje pravo lice pred njom.

- 29.1.** Koji je sociolog analizirao društvene odnose usmjeravajući se na interakcije među pojedincima, kao što je opisano u tekstu?

(1 bod)

- 29.2.** Kako se naziva situacija opisana u tekstu u kojoj Inga istovremeno tijekom radnoga vremena igra više društvenih uloga?

(1 bod)

30. Pozorno pročitajte tekst.

Marko i Zoran su odrasli zajedno. U kvartu su se stalno družili sve dok Zoran, nakon što je završio fakultet i zaposlio se na dobro plaćenome radnom mjestu u banci, nije počeo mijenjati navike. Njegova priča bila je „filmska”: učlanio se u političku stranku i vjenčao se s mladom poduzetnicom čiji je otac vlasnik uspješne tvrtke u drvnoj industriji. Napredovao je u poslu, upoznavao je puno važnih ljudi i imao idiličan obiteljski život s dvoje male djece. Marko nije završio fakultet, radi u lokalnome *fast-food* restoranu, neoženjen je i živi s roditeljima. Marko je i dalje pripadao kvartovskom radništvu, a Zoran je postao dio elite.

30.1. Kojemu tipu društvene pokretljivosti pripada Zoranov primjer?

(1 bod)

30.2. Kako se prema K. Marxu naziva društvena skupina iz koje potječu Marko i Zoran?

(1 bod)

31. Pozorno pročitajte tekst.

Prije pojave mobilnih telefona mladi su u interakciji s roditeljima, braćom, sestrama i prijateljima dobivali punu pažnju. Danas se mladi moraju nositi s roditeljima ili srođnicima koji su fizički blizu, na dodir, ali mentalno negdje drugdje. Vana, koja živi sama s roditeljima, kaže kako njezina majka ne podiže pogled sa *smartphonea* da pozdravi kćer kada automobilom dođe po nju u školu. Vana zna da se majka trudi na vrijeme dočekati kćer, ali u isto vrijeme odrađuje sve svoje poslove preko mobitela. (...) Vedran kaže da mu se više sviđalo kad je njegov otac imao stolno računalo. To je značilo da je radio s točno određenoga mjesta. Sada on, otac, brat i majka zajedno sjede na trosjedu te gledaju film, ali otac istovremeno gleda u svoj *smartphone*. Obavlja narudžbu za posao. Budući da su fizički blizu, a njegov se otac okrenuo *smartphoneu*, Vedran se osjeća isključenim.

Prilagođeno prema: *Sami zajedno*, 2012.

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

31.1. Kojoj vrsti obitelji po sastavu pripada Vanina obitelj?

(1 bod)

31.2. Kojemu tipu društva pripada primjer promjena u obiteljskoj dinamici opisan u tekstu?

(1 bod)

Sljedeći zadatci vezani su za polazni sadržaj.

Nakon polaznoga sadržaja slijedi jedan zadatak **kratkoga odgovora** u kojemu morate odgovoriti riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom i jedan **zadatak produženoga odgovora** u kojemu morate odgovoriti s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor u zadatcima kratkoga odgovora donosi jedan bod, a u zadatcima produženoga odgovora donosi jedan ili dva boda.

Sociologija

32. Pozorno pročitajte tablicu o čimbenicima roditeljstva koji utječu na konzumaciju alkohola među mladima.

Čimbenici roditeljstva povezani s kasnijim početkom i smanjenjem konzumacije alkohola kod adolescenata poredani po značajnosti:	
1.	Roditeljski uzor odnosi se na okolnost da se adolescenti uče ponašati onako kako se ponašaju roditelji.
2.	Roditeljski nadzor odnosi se na roditeljsko upravljanje djetetovim aktivnostima, mjestima izlaska i prijateljstvima.
3.	Kvaliteta odnosa roditelj – dijete odnosi se na razinu topline, povezanosti i ljubavi između roditelja i njihova maloljetnog djeteta.
4.	Opća komunikacija odnosi se na okolnost da adolescenti mogu slobodno razgovarati sa svojim roditeljima o onome što rade ili osjećaju.
5.	Pristup alkoholu odnosi se na okolnost da roditelji omogućuju svojem adolescentnom djetetu konzumiranje alkohola.

Prilagođeno prema: *Parenting factors associated with reduced adolescent alcohol use: a systematic review of longitudinal studies*. Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 2010.

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

- 32.1.** Navedite iz tablice čimbenik roditeljstva kojim roditelji kontroliraju i ispravljaju navike svoje djece kao i utjecaj njihovih vršnjaka na njih.

(1 bod)

- 32.2.** Navedite teoriju devijantnosti koja tumači alkoholizam mladih čimbenicima navedenima u tablici i opišite ulogu roditeljskoga uzora u konzumiranju alkohola kod njihove djece.

(2 boda)

33. Pozorno pročitajte tekst.

Način na koji sebe doživljavamo rezultat je toga kakvi smo, kakvi bismo željeli biti i kakvi mislimo da bismo trebali biti unutar društva u kojemu živimo. (...) Svi smo motivirani smanjiti jaz između tih doživljaja sebe. To može biti pozitivno jer usporedba s boljom slikom o sebi može potaknuti osobni napredak, pa čak i oporavak od lošega zdravlja. Suprotno, neuspjeh u premošćivanju toga jaza može rezultirati nezadovoljstvom i razočaranjem. Društvene mreže značajno pridonose nerealnim uzorima i potrebama s obzirom na pretjerano samopredstavljanje korisnika i brutalnu društvenu usporedbu prema sveprisutnim kriterijima ljepote i slave. (...) Dok ljudska bića danas imaju više mogućnosti usporedbe s drugima nego ikad prije, od neprocjenjive je važnosti svijest da život kakav se prikazuje na društvenim mrežama nije isto što i život u stvarnome svijetu.

Prilagođeno prema: *Social media, social comparison and mental health*. Nursing times, 2020.

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

- 33.1.** Kako se naziva proces učenja kojim pojedinci usvajaju zahtjeve okoline i prilagođavaju se njima na način opisan u tekstu?

(1 bod)

- 33.2.** Navedite vrstu društvenih grupa koju čine korisnici društvenih mreža opisanih u tekstu te objasnite kako društvene mreže pridonose stvaranju slike o sebi.

(2 boda)

Prazna stranica

Prazna stranica

Prazna stranica